

Tallaria tyylikkäästi jo 20 vuotta

PALKKAPELIMANNIT, LÖTKÖ, LIIRUMI, TUNKURA VAI PILIPELIMANNIT?

Pia Rask

KIMMO TÄHTINEN

Suomen ensimmäisen ammattimaisen kansanmusiikkiorkesterin nimikilpailuun tuli paljon näitäkin huvattomampia ehdotuksia. Yhtye nimettiin kuitenkin arvokkaasti kuortanelaisen pelimannin Elias Tallarin mukaan.

Reilut kaksikymmentä vuotta sitten lähdettiin Keski-Pohjanmaalta Helsinkiin hieromaan kauppoja ensimmäisestä ammattimaisesta kansanmusiikki-orkesterista. Kyseessä ei ollut mikään karvalakkivaltuuskunta, vaan maakuntaneuvos Viljo S. Määttälän johtama sekä Heikki Laitisen ja Hannu Sahan evästämä vierailu opetusministeriöön.

Asiaa oli jo valmisteltu valtion säveltaidetoimikunnassa, esikuvana UMO:n rahoitusmalli. Valtiolta myönteisen vastauksen saatuaan komitea neuvotteli hankkeen taakse myös Yleisradion.

Tallarin koesoitto järjestettiin Kaustisella keväällä 1986. Voi vain kuvitella, että virkoihin hakeminen on vaatinut erityistä

kansalaisrohkeutta. Tuohon aikaan muita ammattilaispelimanneja tai kansanmusiikin koulutuksen saaneita ei ollut, ja virkamiespelimannius kuulosti vieläkin epämääräisemmältä. Tallarin toiseksi viulistiksi valittu **Risto Hotakainenkaan** ei aluksi jättänyt ammattiaan maanviljelijänä, vaan kävi aamulla kotonaan Halsualla sikalassa ja lähti sitten päiväksi Kaustiselle soittamaan.

Kuluneet 20 vuotta ovat kuitenkin osoittaneet, ettei mikään kolmesta rahoittajatahoista panut rahojaan turhaan likoon. Tallarista tuli yksi Kaustisen kunnan ylpeydeksi nousseen Kansantaiteenkeskuksen kirkkaimmista keulakuvista. Se pyydetään esiintymään aina kun tarvitaan juhlaa ohjelmaa kun-

nan vieraille, pyöräyttämään kolmen tunnin tanssiseti, kouluun esittelemään muinaissuomalaisia kansansoittimia tai kirkkoon kansanomaista hengellistä musiikkia; järjestämään jamit tai tanssitupa tai yhteislaulutilaisuus Mikko Alatalon malliin. Kahdenkymmenen vuoden aikana Tallari on soittanut 2 000 konserttia, noin 20 000 kappaletta ja ehkä noin miljoonalle ihmiselle 20 eri maassa.

Pilimannit, Kalkkara vai Haljakka

Osa asiantuntijoista olisi halunnut nimetä "valtionyhtyeeksi" jonkin jo olemassa olevan yhtyeen Kaustiselta. Osittain koulutuksellisistakin syistä yhtyeen jäsenet valittiin kuitenkin va-

20 vuoden aikana Tallari on soittanut 2 000 konserttia: 20 000 kappaletta miljoonalle ihmiselle 20 maassa.

paalla haulla ja koesoitolla. Näin myös samoihin aikoihin perustetun Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosaston muusikot pääsivät jaolle tästä harvinaisesta kakusta.

Kahdeksan soittajan alkukoonpano vakiintui myöhemmin viiteen kokopäiväiseen muusikkoon. Näistä neljä – Tallarin johtaja, basisti ja harmonikansoittaja **Antti Hosioja**, varajohtaja, viulisti **Ritva Talvitie**, viulisti **Risto Hotakainen** ja harmonisoittaja **Timo Valo** – on ollut alusta asti mukana. Tallarin viides muusikko on vaihtunut kolmesta kertaan, ja useimmiten paikalla on kuultu laulajaa tai kanteleensoittajaa.

”Silloin alussa peräänkuulutettiin kansanmusiikin ja pelimannimusiikin vaalimista. Näitä juuri itse koin edustavani, vaikka viulutuntejakin olin toki ottanut”, kertoo mestaripelimanni Otto Hotakaisen poika Risto. Hotakainen soitti Tallarin perustamisen aikoihin kaustislaisessa Hääpelimanneissa, kuten myös harmonisoittaja Timo Valo.

”Minä taas kun tiesin, ettei Kaustiselta ole muita hakijoita, niin uskaltauduin hakemaan. Ounastelin kyllä, että myös ilman koulutusta tähän hommaan voi hakia. Ja tämä virka olisi minun elämässäni vielä se viimeinen juttu”, kertoo siihen asti sähköasentajana itsensä elättänyt Timo Valo. Valon tausta on vahvasti kaustislaisessa musiikkosuvussa ja perinteessä. Hän soitti 60-luvulla myös tanssimusiikkia ja rokkia, kunnes löysi Hääpelimannien kautta taas kansanmusiikin.

Antti Hosioja löytyi virkaan Finland Svenska Folkmusikintutista, johon hän oli hakeutunut keskeytyneiden kauppatieteiden ja musiikkitieteen opintojen jälkeen.

”Pelimannius oli kyllä seurannut minua kaikkialle siitä lähtien, kun nuorena aloitin kaksirivisen ja viisirivisen haitarin soiton. Soitin aikoinaan myös suosikkiryhtye Kyläpelimanneissa. Nyt voi jo melkein sanoa, että on kuin lottovoitto, kun rakkaasta harrastuksesta

on tullut työ.”

Hosiojan työsarjaan kuuluvat haitarin- ja bassonsoiton lisäksi myös Tallarin talous- ja hallinnointityöt, markkinointi sekä raportointi säätiön hallitukselle.

”Nykyään byrokraatiaan kuuluu paljon myös tilastojen tekoa, kuten nyt viimeksi Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n pyytämä selvitys orkesterien ohjelmiston koostumisesta. Siinä selvisi muun muassa se, että tänä vuonna, kun ollaan vuoden puolivälissä, olemme soittaneet noin 200 eri teosta, karjankutsusta Kaustislaiseen messuun!”

Ritva Talvitie soitti Kansallisoopperan pultissa viisi vuotta viulua soitonopettajaksi valmistumisensa jälkeen, eikä ole katunut vaihtoaan musiikinlajista ja paikkakunnasta toiseen. Myöskään työympäristöstä ei löydy moitittavaa.

”Paikkakuntana Kaustinen on musiikolle mitä parhain. Vahvan pelimanniperinteen lisäksi kylältä löytyy paljon muutakin musiikkitarjontaa, eikä Keski-Pohjanmaan ylpeys, Kamariorkakaan Kokkolassa kaukana ole”, kertoo Talvitie.

Nimikilpailun jälkeen yhtyeen nimeksi valittiin Tallari kuortanelaisen pelimannin Elias Tallarin mukaan. Ehdotuksia tuli laidasta laitaan, suurin osa Kansanmusiikki-instituutin ja yhtyeen toimesta.

Tallari tuumasta toimeen

Tallarin tehtäväksi määriteltiin hyvin ympäröitynä kansanmusiikin tunnetuksi tekeminen ja vaaliminen. Koulutustoiminta kuului myös alusta alkaen toimenkuvaan. Konserttien lisäksi äänite- ja nuottijulkaisuja on syntynyt luontevasti ohjelmiston karttuessa. Täyspitkiä äänitteitä Tallarilta on ilmestynyt 17 ja niiden lisäksi Tallari on kantanauhottanut Ylälle noin 400 kappaletta, joita ei ole julkaistu muualla.

Koulukonsertit muodostavat Tallarin toiminnan rungon, mutta esiintymisiä on myös festivaaleilla sekä koti- että ulkomailla.

Alkuvuosien opetuslevyjen ja

KIMMO TÄHTINEN

”Mutta niin kuin nyt jokainen muusikko voi vaan arvata, ei me olla ikänä kellon kanssa tunteja laskettu.”

-videon jälkeen Tallarin levyt ovat useasti olleet joko kunnianosoituksia vanhoille mestareille tai vierailevan viidennen muusikon mukana tulleita kappaleita. Albumien otsikoita ovat mm. *Ottilia*, *Konsta*, *Tallari* ja *Hääkuoro* tai *Runolaulutanssit*.

Vuosien myötä Tallarin ohjelmisto on karttunut kantelemusiikilla, hengellisellä musiikilla ja romanimusiikilla. Myös vanhemmat kansansoitimet, kuten jouhikko ja erilaiset puhaltimet ovat olleet edustettuina.

Tällä hetkellä Tallarissa laulaa **Pauliina Kumpulainen**, joka on jäsenistä ainoana saanut varsinaisesti kansanmusiikin koulutuksen. Kansanmusiikin ohjaajaksi Kokkolan ammattikorkeakoulusta valmistunut Idols-finalisti Kumpulainen on jäsenistä

myös ainoa, joka jakaa nimikirjoituksia koululaiskonserttien jälkeen.

Tallarin työajaksi on määritelty 36 tuntia viikossa, joista 6 saa käyttää oman soittimen huoltoon ja harjoitteluun.

”Mutta niin kuin nyt jokainen muusikko voi vaan arvata, ei me olla ikänä kellon kanssa tunteja laskettu”, sanoo Hosioja. ”Ja varmaan on viikkotunnit tulleet täyteen!”

Viikonloppukursseilla ja varsinkin Kaustisen festivaaleilla ollaan töissä 24 tuntia vuorokaudessa, eikä pelimanni tällöin toimi virka-ajan puitteissa.

Aluksi Tallari harjoitteli tunnelmallisessa Pelimannitalon tuvassa, sitten kodikkaassa 1970-luvun omakotitalossa Pelimannitalon vieressä, ja vii-

Kanteleensoittaja Anna-Maija Karjalainen soitti Tallarissa vuonna 1993-1994.

AKI PAAVOLA

Alkuaikain Tallari harjoitteli Pelimannituvassa. Kuvassa vasemmalta Timo Valo, Hannu Lehtoranta, Ritva Talvitie, Arto Järvelä, Antti Hosioja ja Risto Hotakainen.

meksi se sai kodin hulpeassa kallioon louhitussa Kansantaitteenkeskuksessa. Kansantaitteenkeskuksessa sijaitsevat Kaustinen Folk Music Festival, Kansanmusiikki-instituutti, Suomen Kansansoitinmuseo, äänitysstudio Soiva Kivi, Kaustinen-sali sekä osa Ala-Könni-opiston opetustiloista.

Koulutus, kantanauhut ja Kaustisen kunta

Koulutus sisällytettiin alusta alkaen Tallarin toiminta-ajatukseen, ja nykyään Tallarin työstä opetusta on jo kolmasosa. Yhtyeellä työllistävät lähinnä Kaustisen Ala-Könni-opiston ja Keski-Pohjanmaan ammattikorke-

koulun opiskelijat, mutta Tallarin jäseniä käytetään paljon ympäri maan kansanmusiikin koulutus- ja lautakuntatehtävissä.

Sopimus Yleisradion kanssa tuo Tallarin budjettiin 12 %, mikä kuulostaa vähältä, mutta jos se jäisi pois, se olisi yhtyeelle kuolinisku. Sopimus velvoit-

taa Tallarin kolmeen kaksipäiväiseen kantanauhoitusjaksoon vuodessa, ja Ylellä on nauhoitus oikeus kaikkiin Tallarin konsertteihin. Kolmanneksesta Tallarin budjetista vastaa Kaustisen kunta sekä Kansanmusiikkisäätiö, jossa yhtyeellä itselläänkin on oma rahoitusosuutensa.

Tallarin omavastuuosuus budjetissa on kasvanut vuosien myötä, mutta Hosioja ei koe sitä ahdistavaksi.

”Työyhteisömme eli Kansanmusiikkisäätiö kun on kokonaisuutena niin kummallinen, että sitä ei tällaiset pienet tuulet heiluta. Me saamme kuitenkin valtionavun, ja Tallarin omaan piikkiin tulee lisäksi Ylen ja Kaustisen kunnan raha. Säätiön kokonaistalouteen vaikuttaa eniten se, kuinka festivaaleilla menee. Se sitä koko laivaa heiluttaa.”

”Toisaalta on itsetuntoa kohottavaakin yrittää hankkia se 320 000 entistä mummunmarkkaa vuodessa pelkinä konserttituottoina. Tässä on tietenkin ollut isona apuna hedelmällinen yhteistyö Konserttikeskukseen kanssa jo vuosien ajan”, kiittää Hosioja.

Koulukonsertit ovatkin Tallarin työn kivijalka. Koulukiertueille Tallari pakkaa pakun täyteen soittimia ja PA-laitteistonsa, jota ilman ei pelimannikaan nykyään tule toimeen.

Tallarin tyyli ja rooli

Tallarin tyyli määriteltiin alussa suurpiirteisesti: sen tuli vaalia suomalaista kansanperinnettä. Kukaan ei varmasti tuolloin arvannut, minkä muutoksen suomalainen kansanmusiikki kokee seuraavien 20 vuoden aikana ja mikä tyylien kirjo kansanmusiikissa tällä hetkellä on. Myös odotukset yhtyettä kohtaan ovat muuttuneet. Selvää oli kuitenkin, että Tallari aloittaisi tutustumalla vanhojen mestareiden tyyliin.

”Mutta myös jokaisella meistä oli jo olemassa sellaista omaa tyyliä ja osaamista, jota sitten ilman muuta hyödynnettiin yhtyeen linjan luomisessa. Ja ehkä se oli ja on lievästi länsisuomalaispainotteinen”, määrittelee Ritva Talvitie. ”Ja myönnettäkään, että kaustislainen kokoonpano eli kahden viulun, harmonin ja basson yhdistelmä oli meille ja useimmille kuulijoille-

kin sitä tutuinta perinnettä.”

Suurin osa Tallarin kappaleista on yhtyeen jäsenten omia sovituksia kansansävelmistä, kansanomaisia uusia sävellyksiä ja yhteistyöproduktioissa syntyneitä kappaleita. Tanssisetiin kuuluu lisäksi suomalaista perustanssiohjelmistoa kansanomaisten tanssien rinnalla. Yhteistyötä Tallari on tehnyt muiden muassa Kaustisen hääkuoron, Mikko Perkoilan, Heikki Salon, Maarit Peltoniemen ja säveltäjä P.H. Nordgrenin kanssa.

”Viime aikoina nimenomaan kirkkokonsertit ovat lisääntyneet. Viimeksi Pauliina lauloi virsiä Jaakko Löytyn kanssa Oulaisissa”, kertoo Talvitie.

Tallarin tilaussovituksista vastaa useimmiten orkesterin varajohtaja Ritva Talvitie.

”Minä olen sen alan varsinainen duunari tässä yhtyeessä. Meillä Timo tekee jatkuvasti hienoja omia sävellyksiä ja konsert-

”Tallarissa yhdistyvät haaveilemani opettajan ja muusikon tehtävät”, iloitsee Pauliina Kumpulainen. Vieressä Ritva Talvitie viuluineen.

”Meidän, joiden elämän sisältönä on nyt tämä musiikki, mikä on muuten erittäin syvällinen juttu, tulee olla hyvin viisaita tätä tietoa välittäessämme.”

tikokonaisuuksia, esimerkkeinä *Talviyön kuutamo* – sävellyksiä Einari Vuorelan runoihin, tai *Elämän arvot* -konserttikokonaisuus eri tekstintekijöiden runoihin. Minä sen sijaan odotan tilausta ja teen sen sitten sovitun aikataulun mukaisesti valmiiksi.”

Tallarin tyyliä nykyaikana musiikkisyntymisen kirjossa voisi luonnehtia perinnettä kunnioittavaksi, mutta tämän ei tallarilaisten mielestä pidä olla mikään kahle eikä edes ohjenuora.

”Kyllä muutkin näkemykset ovat arvokkaita. Ja mielestäni minäkin olen aika rankalla kädellä käsitellyt esimerkiksi pelimanimusiikin palikkamuotoa. Tietysti jotkin asiat ovat tabuja, kun lähtökohtamme on kuitenkin se perinteen vaaliminen... vaikka pantiinhan me kyllä *Vaiennut viulukin* aika päreeksi *Konstaccd:llä*”, kääntelee Talvitie.

”Sitä paitsi kyllähän makukin kehittyy, vaikka se sama kunnioittava pohjavire olisikin olemassa. Kyllä mä luulen että ajatelen nyt hiukan eri tavalla kuin silloin 20 vuotta sitten”, aprikoi Talvitie.

Varsinaisista sovituksista huolimatta suuri osa Tallarinkin musiikista syntyy edelleen paljolti yhteen soittamalla.

”Enkä minä sitä paitsi usko, että Suomessa olisi yhtään kansanmusiikkisyntymistä, joka ei yhdessä soittamalla loisi omaa tyyliään. Melkein kaikki tekevät omia sovituksia soittaessaan meitä isommallakin porukalla”, tuumii Risto Hotakainen.

”Kaustislainen kokoonpano eli kahden viulun, harmonin ja basson yhdistelmä oli meille ja useimmille kuulijoillekin sitä tutuinta perinnettä.”

Tärkiät mutta vaikeat

Harmoninsoittaja Timo Valo kertoo säveltäessään aina ajattelevansa nimenomaan Tallarin kokoonpanoa.

”Kyllä minäkin haluaisin ajatella niin, että yhteysoitto on aina demokraattista. Mutta millä lailla se minun säveltämiseni tälle yhtyeelle nyt niin demo-

kraattista on...”, miettii Valo.

Valo näkee tärkeänä roolinsa myös kasvattajana ja syvällisempien elämänarvojen kantajana.

”Meidän, joiden elämän sisältönä on nyt tämä musiikki, mikä on muuten erittäin syvällinen juttu, tulee olla hyvin viisaita tätä tietoa välittäessämme. Ja tässä on tärkeää nöyryys ja rakkaus. Jos ei näitä ole, niin silloin se on rahastusta tai jotain muuta maailmaa. Me välitämme perintöä hyviltä soittajilta ja ihmisiltä, ja meillä pitää olla se tietty kunnioitus tätä perinnettä kohtaan. Ja tätä me välitämme myös nuorille opiskelijoille”, sanoo Timo Valo.

”Sanoina nuo ovat heleppoja, mutta niiden toteuttaminen

laan oman tyylin etsimistä.

”Kyllähän me opetamme nimenomaan erilaisia tyyliä, joista oppilas sitten saa itse muodostaa omansa”, sanoo Kumpulainen. ”Enkä minä tietenkään halua, että oppilas laulaa siten kuin itse laulan.”

”Tietysti on hyvä tietää erilaisia tyyliä, ja esimerkiksi pelimannin on hyvä tietää, että on muutakin

dicentia

Pohjois-Euroopan suurin CD- ja DVD-levytedhas. Kauttamme alan paras palvelu ja nopeimmat toimitukset. Tervetuloa!

09-530 551
www.dicentia.fi

Timo Valo ja Antti Hosioja

kuin ne perussoinnut, joita itse käyttää. Mutta pitää sitten osata myös erottaa ne eri tyylit toisistaan”, sanoo Valo. ”Esimerkiksi Kaisu Förstin tyylissä on just ne määrättyt jutut, ei siihen kärsi panna mitään muuta sekaan!”

Laulajana Kumpulainen näkee myös asian toisen laidan.

”Laulamisessa voi olla vaikea erottaa, mikä on tyyliä ja mikä taas on ihmisen oma henkilökohtainen piirre. Ja missä sitten menee tyylittömän imitoinnin ja tyylipiirteiden ero”, miettii Kumpulainen.

”Imitoimalla voi myös jopa loukata jotakin toista soittajaa tai laulajaa! Oman esityksensä sitä yleensä kuitenkin tekee niin, että siinä on molempia: sekä vanhaa tyyliä että omaa panosta”, myöntää Kumpulainen.

”Ja vaikka tyylikysymykset ovatkin aika vaikeita kansanmusiikin alalla, voi kuitenkin ajatella niin, että Tallari on tehnyt monet asiat juuri oikein. Ei se muuten olisi ollut kasassa 20 vuotta.”

Nuotista vai sielusta

Tallarin työ on itsenäistä, ja yhtye on aina saanut itse määrätä oman tyylinsä ja ohjelmistonsa. Tämä pitää työn motivoivana.

”Tähän mennessä kukaan ei ole siihen puuttunut, ei Ylessäkään, vaikka siellä tuottaja onkin”, kertoo Antti Hosioja.

Risto Hotakainen pitää motivaatiotaan yllä omalla harjoittelulla.

”Pyrin opettelemaan kaikki kappaleet mahdollisimman pian ulukoa. Se on ehottoman tärkeää myös sen tulokunnan takia. Siitä saa kappaleesta kaiken tärkeän ulos kun ilman nuottia soittaa”, sanoo Hotakainen. ”Kappaleet

on sillon tavalhan sielusa.”

Myös Ritva Talvitie myöntää, että nuotti on kansanmusiikolle vain muistin väline; apu siihen, miten kappale aloitetaan.

”Jossain cross-over-tavarassa tietysti pitää olla lappu, kuten Aaro Kentalan tai Timo Alakotilan sävellyksessä... Ja P.H. Nordgrenin *Taivaan valoissakin* kihnutamme lapuista jousikkoo! Nuotti ei meille kuitenkaan ole mikään este, ja usein meiltä pyydetäänkin nimenomaan kansanmusiikillista lähestymistapaa siihen nuottiin. Ja improvisaatiota: *Taivaan valoissa* PeeHoo antoi vain asteikon yhteen väliskeeseen, jossa piti improta. Tenori Anssi Hirvosta ensin vähän hirvitti, mutta siinä sitten jousikonsoittaja opetti oopperalaulajaa, ja hyvä tuli”, kehuu Ritva Talvitie.

Tulevaisuuden Tallari

Vaikka Tallarin tyyli ei ole mitenkään harkittu, se on 20 vuoden aikana soittamalla niin yhteen hitsautunut, että on vaikeaa kuvitella Tallaria tämän ydinelikon lähdeyttä.

”Mutta kun alamme pikku hiljaa eläköityä, niin onhan sitä pakko miettiä. Tässä työssä on kuitenkin se opetusvelvollisuus, mikä ehkä karsii nykyään harrastajapelimannit koulutettujen kansanmusiikoiden edeltä, kun seuraavaa Tallaria laaditaan”, miettii Hosioja.

Viidettä muusikkoo pysyväiselikon täydentäjäksi ei ole aina ollut helppo löytää, vaikka ammattikansanmusiikon asema on hyvä: palkka juoksee ja eläke karttuu. Yleensä on käytetty vanhan ajan viidakkorumpua, jota nykyään voisi kutsua headhuntingiksi.

”Vaikka tyylikysymykset ovat vaikeita, voi kuitenkin ajatella niin, että Tallari on tehnyt monet asiat juuri oikein. Ei se muuten olisi ollut kasassa 20 vuotta.”

”Joskus on joutunut miltei ruokilemaan, mutta nykyään on aina vain enemmän tarjokkaita”, kertoo Hosioja.

”Kun minä sain tämän puhe- l论, oli päivänselvää että sinne lähetään. Ainut ongelma oli, kuinka saan edellisen työpaikkani asiat järjestettyä”, kertoo Pauliina Kumpulainen. ”Ei minun ainakaan tarvinnut sitä harkita – minulle se oli suuri kunnianosoitus. Tallarissa yhdistyvät ihanteellisesti haaveilemani opettajan ja muusikon tehtävät.”

Tähän asti Tallarissa ei ole harastettu muusikoiden ajoittaista koesoittamista, eikä toivottavasti tulevaisuudessakaan.

”Se olisi mahahaavahommaa, voi hirviä!” huudahtaa Talvitie.

”Eikä tulevaisuuden Tallarin

mitenkään tarvitse meitä matkia. Toivomme tietysti, että ne olisivat aina meitä vähän parempia ja edustaisivat samoja arvoja. Meidän kohdalla perinne menee ehkä oman luomistyön edelle. Mutta ei sen tarvitse näin olla tulevaisuudessa. Todennäköisesti se koulutettujen kansanmusiikoiden kohdalla tuleekin olemaan niin, että he ovat tietoisia perinteestä, mutta tekevät entistä enemmän myös omaa kansanmusiikkiaan”, visioi Hosioja.

Tallarin ydinelikon keski-ikä on jotakuinkin 56 vuotta, joten eläkkeelle heitä ei ihan heti pääsetä, vaikka Antti Hosioja lausuu- kin haastattelun loppuun:

”Maailmalla rehaaminen ei oo yli kuuskymmppisten hommaa!”

Ritva Talvitie ja Risto Hotakainen jousikon varressa.